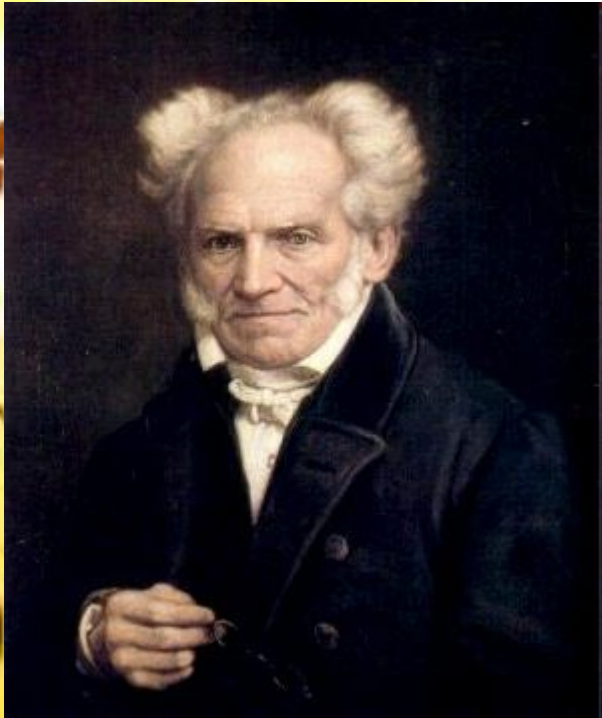
The background of the slide is a soft-focus image of autumn foliage. On the left side, there are several maple leaves in shades of yellow, orange, and red. In the lower right, there are wispy, golden-brown grasses. The overall color palette is warm and autumnal, with a light, hazy background.

Модернізм як художньо- естетична система

**Українська література,
10 клас**

Онсович А.Л., учитель української мови та літератури Старокостянтинівського ліцею

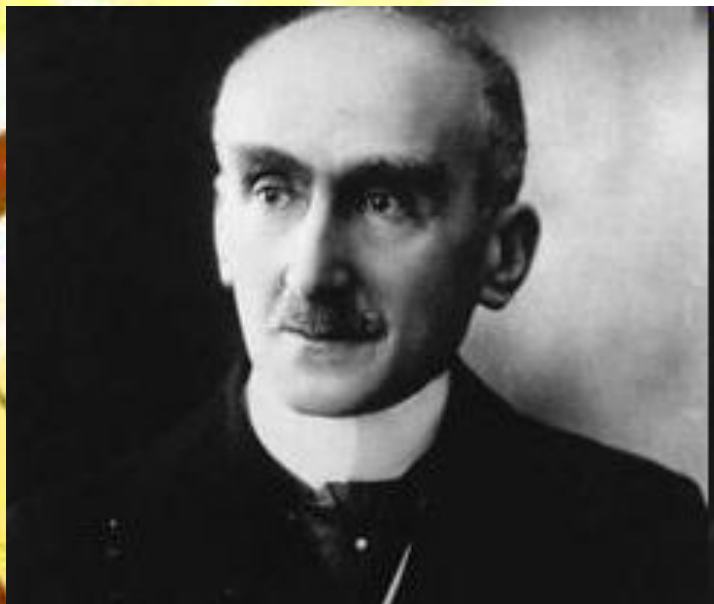
Філософія модернізму

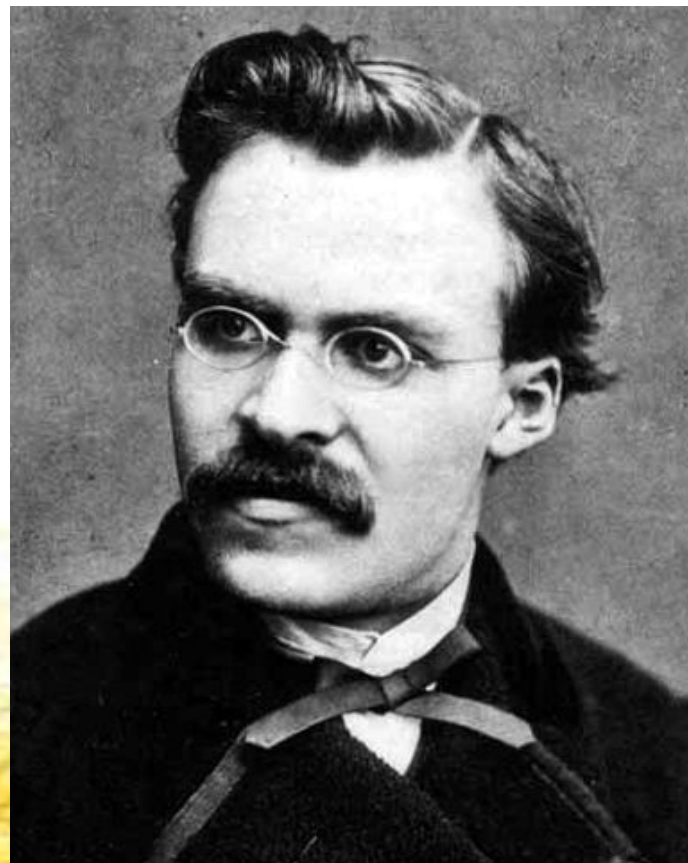
Артур Шопенгауер,
1788-1860

- зовнішня реальність тільки відблиск сліпої волі до життя, пізнати її за допомогою розуму неможливо;
- соціальна структура – це боротьба егоїзмів;
- щастя – це ілюзія, уникнути страждань неможливо;
- мета пізнання й етики – це самогубство окремої волі, вбивство всіх бажань і співчуття;
- тільки для обраних, еліти (геніїв, митців) є шлях визволення від волі і страждань – це естетичне споглядання і моральне самоудосконалення, а глибина пізнання залежить від інтуїції митця.

Філософія модернізму

Анрі Бергсон, 1859-1941
"Інтуїтивна філософія"

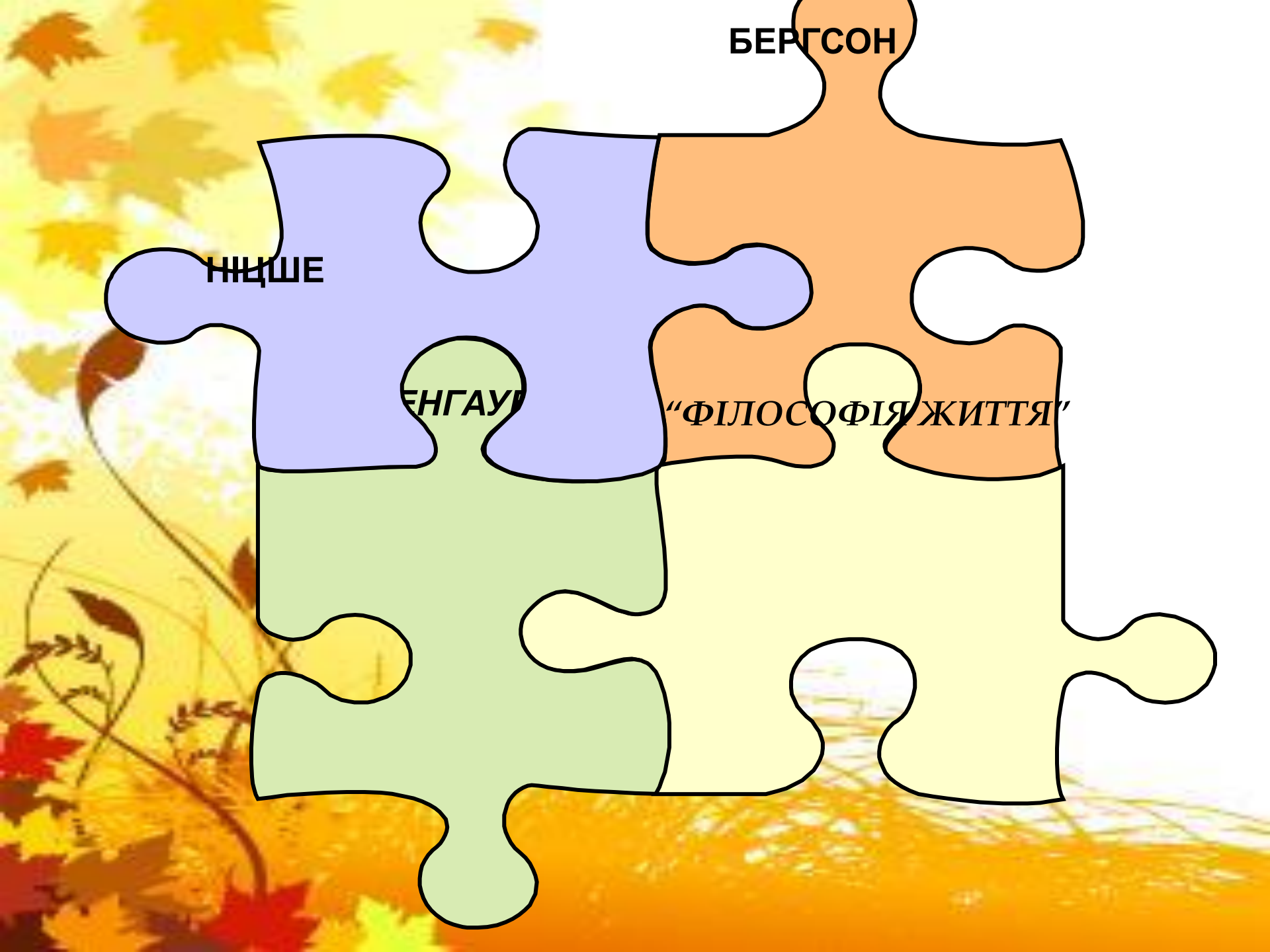
Фрідріх Ніцше, 1844-1900

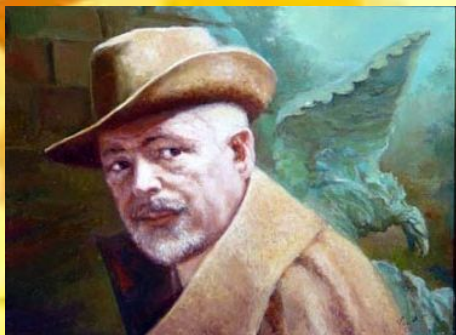
БЕРГСОН

НІЦШЕ

ЕНГАУД

"ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ"

Вл.Городецький,
Будинок з химерами, 1903

Модернізм (новітнє)

Модернізм
у світовій
літературі

Неоромантизм

Неокласицизм

Символізм

Імпресіонізм

Експресіонізм

Футуризм

Український
модернізм

Фрідріх Ніцше

Філософський дискурс

- Бог помер.
- Світ- хаос. творець-деміург.
- Воля і дія є втіленням мови і мислення.
- Натовп – ніщо, надлюдина – все.
- Історія мертва.
- Декаденство – абсурд.
- Життя – діонісійська гра.

Шарль Бодлер

Естетична програма

- Сучасність – основа мистецтва.
- Домінує Краса та Ідеал.
- Митець – дзеркало життя.
- Світ змінюється щохвилини, його варто впіймати.
- Інтелектуалізація літератури.
- Ефективність образів.
- Парадоксальність думок.

ОСНОВНІ РИСИ МОДЕРНІЗМУ

1. Орієнтація на мистецтво Заходу, на вічні закони буття і мистецтва.

2. Індивідуалізм

2. Замість масовізму - повернення в епіцентр твору "Я" авторового, героєвого, читачевого.

3. Символомислення

3. Модерністи повернулися до символу як основного знаряддя пізнання і відтворення світу.

4. Ідеологічність

4. Для модерніста дуже характерна переконаність, що людина здатна перебудувати, удосконалити дійсність, він зазвичай пропагував власний рецепт перебудови. Не випадково, що саме в цю добу зародилися і зреалізувалися 2 моделі життєустрою, що силилися перетворити світ. – комунізм та фашизм.

5. Психологізм

5. Вся увага переноситься на особистість, її внутрішній стан.

6. Усюдипроникаючий ліризм

6. Настроєність, посилена увага до переливів почуттів, емоційних станів, інтиму.

- 7. Серцевинний естетизм

- 8. Дегуманізація

- 9. Волонтаризм

- 10. Творча інтуїція

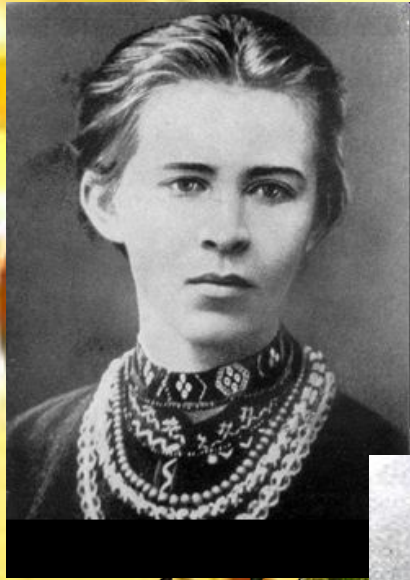
- 11. Схильність до містицизму, підсвідомого

- **7. Якщо реаліст думав, “що сказати”, то для модерніста велике, часто головне значення мало “ як сказати”. Краса для модерніста – не тільки форма, а й зміст, мета його у творенні краси, він вбачає свою місію у творенні і удосконаленні світу за законами краси і мистецтва.**
- **8. Замість того, щоб хоч якось наблизитись до реальності, модерний митець нехтує реальністю, деформує, знищує її людський аспект, тобто дегуманізує.**
- **9. Приніс у модернізм такі риси, як догматизм, дразливу нетерпимість до інакодумства, а то й епатажність.**
- **10. Життя вічно рухається, його не можна збагнути за допомогою розуму або почуття, а лише завдяки інтуїції, особистому переживанню.**
- **11. Заперечення реальності, суттєвого, об’єктивного.**

Ознаки українського модернізму:

- 1. Увага до естетичних цінностей, а не до суспільних потреб.
- 2. Обстоювання справжньої творчості.
- 3. Орієнтація на кращі зразки європейської літератури.
- 4. Події пропускаються не через власне Я, а через душі дійових осіб.
- 5. Символізм позбавлений містики.
- 6. Образи – символи творилися на основі національної ідеї.
- 7. Поезія символізму: музичність, кольорова гама, сила звукового образу.

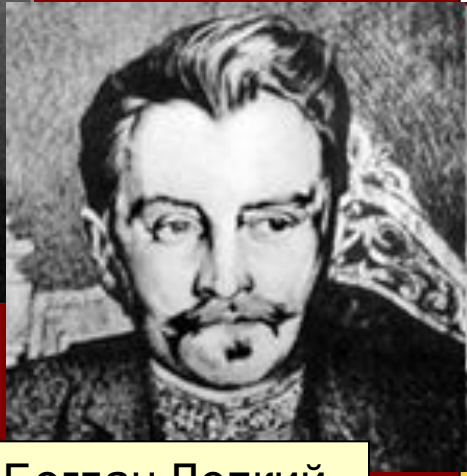
Київський гурток

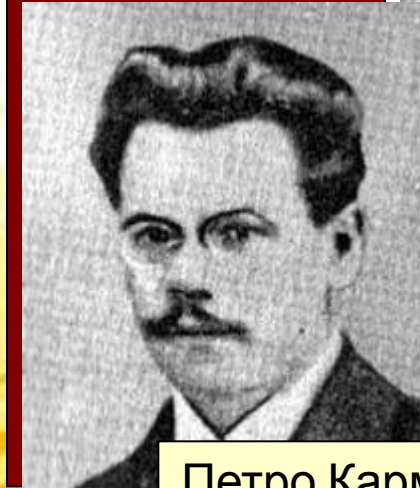
Угрупування «Молода муза»

Остап Луцький

Богдан Лепкий

Петро Карманський

Василь Пачовський

Символізм в українській літературі

В. Пачовський « По тучі»

Символи

Шумом грається бір, шумом ломиться ліс,

Шум колише дерева на горах,

В дебрах стогне ріка, розревілась, як біс, - *показує події у*

Котить звали каміння на зворах. *суспільстві*

По верхах хмари йдуть , десь далеко ревуть *напередодні 1905р.*

Дикі стада за гомоном бурі,

На шпилі лісові вже проміння падуть

І золотяться мраки понурі.

Пролетів ураган і вертає спокій.

А ізламаний дуб над рікою, - *дуб – це переможений*

переможний, стогне у хвилі мутній: *герой, який залишився*

«Все стоїть , а я впав у тім бою!» *сам на сам в бою*

• **Б. Лепкий «Листки падуть»**

Листки падуть: падуть зів'ялі, зжовклі,
І з шелестом кладуться під ногами.

Якісь пісні, давно-давно замовклі,   - *втрачені надії*

Мов привиди снуються над полями.   - *осінь – це пора, коли в природі все завмирає*

Якісь квітки, бліді і недоцвілі,   - *поезія - песимістична*

З-між бур'янів обличчя вихиляють,

Чиїсь слова, забуті, але милі,

Над головою раз у раз літають.

Хто їх сказав? Коли і де ? Весною

Шептали їх уста, нев'ялі рожі.

Невже ж оці слова підуть за мною.

По життєвім тернистім роздоріжжі?

Невже ж вони літатимуть світами,

Слідів своїх пильнуючи безпечно?

Нехай летять, най срібними нитками,

Як павутиння, в'ються безкінечно.